

Бу
күннэргэ

Бэлиэ дата

Улуус сайдыытын түстэһэн –
“Саҥа олохтуун” бииргэ/3

Сыл түмүгэ

Улуус дьаһалтатын 2023 сыл
түмүгүнэн отчуота/4

Үбүлүөйдээх биир дойдулаахпыт.

Оҕолорго сатабылы интэрэр
дэгиттэр талааннаах
учуутал/7

Элбэх өгөнү онгорор дьиэ кэргэн киинэ аһыллыаҕа

Улууска — бу күннэргэ. Чурапчыга СӨ Үлэбэ
уонна социальнай сайдыыга миниистирэ Елена
Волкова үлэлээтэ/2

Саҥа киин тас көстүүтэ // МАРИА ПЕТРОВА ТҮҮЭРИИТЭ

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Тохсунньу
12 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Тохсунньу
13 күнэ
СУБУОТА

Тохсунньу
14 күнэ
БАСКЫҤАНЫНА

Тохсунньу
15 күнэ
БЭНИДИЭНЬНИК

Тохсунньу
16 күнэ
ОПТУОРУНЬУК

Тохсунньу
17 күнэ
СЭРЭДЭ

Тохсунньу
18 күнэ
ЧЭППИЭР

-45 -47

-42 -41

-40 -45

-42 -45

-35 -38

-35 -39

-36 -41

ТЭТИК

“Тымныы полюһа – Өймөкөөн” V-с экстремальной марафонга уолаттарбыт кыттыахтара

Тохсунньу 12 күнүгэр ытыллыахтаах кыһынҥы
марафонга өрөспүүбүлүкэттэн уонна дойду
араас эрагийизмнэриттэн 40 кыттааччы сайаап-
каны ыппыт.

Күрэхтэһии сүрүн тэрийээччигэ Дмитрий
Неустроев билиһиннэрбитинэн, быйылгы по-
лумарафонга (21,1 биэрэстэбэ) 24, оттон 42,2
биэрэстэбэ 16 сүүрүк кыттыаҕа. Сайаапкалар
Сахабыт сиригэр, ону тэнгэ Москва, Смолен-
ский, Курский, Владимирский, Кемеровский,
Новосибирский уобаластарыттан, Удмуртия
өреспүүбүлүөтүттэн кирибиттэр.

Уһуукаах сүүрүү улахан суолугар биһиги
улууспуттан Чурапчытаагы физкультурнай
үһүстүүт 4-с кууруһун устудьуона Константин
Драгунов уһун дистанцияга бэйэтин кыаҕын
аан бастакытын холонуоҕа.

Полумарафонга, кыһынҥы экстремаль-
най сүүрүүгэ балай эмэ уолуттаах Чурапчыта-
агы суут пристав үлэһитэ Эдуард Божедонов
сүүрчөбэ.

Уһун дистанцияга 2020, 2022 сыллаагы чөм-
пүүөн, быйылгыныгы призер Василий Лукин
бийылгы сүүрүүгэ кыттыбат. Кини билигин науч-
най үлэтин суруйа сылдьар, онон бу марафонга
научнай арыалдыт быһыытынан айаннааҕа.
Уолаттарбытыгар ситиһиилэри баҕарабыт.

Абыһах хонугунан Мындаҕаайыга сабыс-саҥа оскуола үөрүүлээх арыллыыта буолуоҕа

Бу күннэргэ Чурапчы улуунун Болугур нэһили-
эгэр, “Тыа сиригэр уйуктаахтык сайыннары” су-
даарыстыбаннай бырагыраама иитинэн 120
миэстэлээх оскуола үөрүүлээх арыллыыта была-
анналар.

Баараҕай тутуу уопсай суумата 428 мөл.сол-
куобуйга тэҥнэхэр, эбийиэги үлэбэ киллэрэр
туһунан көнгүлү өссө 2023 сыл ахсынньы 28 күнү-
гэр ылбытара. Тэрээһин дьоро түгэнэ тохсун-
ньу 19 күнүгэр буолуоҕа диэн СӨ Ил Дарханын
уонна СӨ Бырабытталыстыбатын пресс-сулуу-
сата иһитиннэрэр.

“Тыа сирдэригэр, чуолаан биһиги дойдубут
олохтоохторо бэйэлэрин баҕа санааларын
олоххо киллэрэллэрин туһугар, сөптөөх усулу-
буйаны итиэннэ аныгылыы тутуллаах кыахтары
үөскөтүһтээхпит. Ол туһугар барыта оҥоруллу-
хтаах”, - диэн Дойдубут бэрэсидьиэнэ Владимир
Путин бэйэтин ыҥырытыгар этэн турардаах.

Икки мэндизмэннээх, 2530 кв.миэтэрэ иэн-
нээх таас дьиэ оҕолор сайдыыларыгар толору
туһуланна, үөрэнэр кабинеттар бары аныгы обо-
рудованиенан хааччыллылар. Үөрэнээччилэр
кылаастарын таһынан, 48 миэстэлээх остолобу-
ой, ыспартыбынай, аактабай саалалар, бибили-
тиэкс, үөрэтэр-уһуйар мастарыскай, оҕо дору-
обуйатын көрөр блок, танас уларыттар уонна
куруһуктар ытыллар кабинеттара оҥоруллу-
буттар.

Санатан эттэххэ, Саха сиригэр 2018-2022 сыл-
ларга бэдэрээлигэр уонна эрагийизм үбүлээһи-
нин суотугар, ол иһигэр “Үөрэхтээһин” бэрэ-
сидьиэн национальнай бырайыага кыттыһан,
барыта холбоон 10,2 тыһ. миэстэлээх 48 оскуола
тутулунна.

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Инбэлиит оҕолоох төрөппүт тэннинэн социальнай төлөбүрүн ылыан уонна үлэлиэн сөп

Тохсунньу 1 күнүттэн инбэлиит оҕолоох төрөппүт эбэтэр инбэлиит оҕону көрө-истэ ылбыт киһи толорута суох үлэҕэ, ол иһигэр тэйиччигин эбэтэр дьиэтигэр олорон үлэлиир буоллаҕына, ый-даагы социальнай төлөбүрүн ылаар сокуонунан бигэргэннэ.

Бу ый айыы бэрillлэр 10 тыһ солк кээмэйдээх төлөбүрү 18-гар диири саастаах инбэлиит оҕону эбэтэр оҕо эрдэбиттэн 1 группалаах инбэлиит оҕону көрөөччү ылар.

Сайаапканы Социальнай пуонда килийинэн кытта үлэлиир сулуустатыгар эбэтэр Элбэх өгөнү онгорор кинигэ (МФЦ), ону тэнэ судаарыстыбаннай өгө порталыгар киирэн билсэххитин сөп.

Сэрии кэмин оҕолоругар биир кэмнээх төлөбүр көрүллүөбү

Быйылгыттан сэрии кэмин оҕолоругар сыл айы, Кыайы күнүгэр сөп түбэһиннэрэн, харчынан төлөбүр көрүллүөбү. СӨ үлэҕэ министиэристибэтэ иһитиннэрбитинэн, төлөбүр кээмэйэ – 3 тыһ солкуобай.

Ол курдук, манньк төлөбүрү Аҕа дойду сэриитин кэмигэр, 1927 сыл балаҕан ыйын 3 күнүттэн 1945 сыл ахсынны 31 күнүгэр диири төрөбүт аҕа саастаах дьон ылыахтара. Маныаха Саха сиригэр бастайааннай олорбут буолаллара ирдэнэр.

Онкодиспансер сотору кэминэн олоххо киириэбү

Ил Дархан Айсен Николаев Уһук Илингэ биир бөдөн онкодиспансер тутуутун түмүктүүр үлэ хаамытын бэрэбэркэлээтэ. Эбийиэк докумунта оҕоһуллар, оборудованиены туруораллар. Ил Дархан соруудаһынан, тутуу икки түһүмэххэ араарыллыбыта. Бу нэдиэлэҕэ бастаа түһүмэти – тутуу үлэтин түмүктүүр докумуннар тутуу надзорун уорганнарыгар бэрillлээхтэрэ. Иккис түһүмэххэ тас дойдулартан кэлэр оборудованиены аҕалыны быһаарыахтара. Онкодиспансер дойду Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин көпүлээбит «Доруобуйа харыстабыла» национальнай бырайыагынан тутуулар.

2024 сылга өрөспүүбүлүкэбү 16 саҕа оскуола киирэрэ былааннанар

«Үөрэҕирин» национальнай бырайыак 2019 сыллаахха РФ бэрэсидьиэнэ Владимир Путин көпүлээһининэн киллэриллбитэ. Онтон ыла дойдубут араас мунуктарыгар бу бырайыак чэрчитинэн үгүс үөрэх кыһалара утумнаахтык үлэбү киирэллэр. Аҕардас 2023 сылга билиги өрөспүүбүлүкэбитигэр 6 уһууһун, 14 оскуола кырачааннарга, үөрэнэччилэргэ, үөрэх үлэһиттэригэр ааннарын арыыбытара.

2024 сылга Саха сиригэр 12 нэһилиэтиннээх пуутта 16 оскуола тутуута түмүктэнэн үлэбү киирэрэ былааннанар, мантан үгүстэрэ энэ «Үөрэҕирин» национальнай бырайыак иһинэн тутуллаллар. Ол туһунан СӨ вице-премьерэ Дмитрий Садовников тутуу штабын кытары муньаһар иһитиннэрдэ, бу үөрэх кыһаларын тутуутун хаамытын билистэ. Дьоккусайга 5, Таатта улууһун Ытык-Күөлүгэр, Амма улууһун кинигэр Аммаҕа, Мириинэй куоракка уо.д.а. нэһилиэктэргэ оскуолалар арыллыахтара.

Саха сиригэр “Мобильнай хирургия киинэ” ураты бырайыак үлэтэ саҕаланна

Медиктэр биригээдэлэрэ улуус балымһаларыгар тиниэн, кинилэр баадаларыгар анал хирургическай көмөнү оҕоруохтара, хирурдарга маастар-кылаастары тэрийиэхтэрэ. Оройуон балымһаларын наадыйыларын учуоттаан, биригээдэ саастаабы тэриллээбү. Медицине үлэһиттэрин биригээдэтэ аан бастааһынан, Нерюнгрига айанныыллара былааннанар.

«Бу бырайыак Саха сиригэр олохтоохторо урдук технологиялаах медицина көмөтүн миэстэтигэр ылаалларыгар туһалыаҕа. Дьон доруобуйаҕа – билиги сүрүн приоритетпыт», – диэтэ Ил Дархан Айсен Николаев.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууслата.

Элбэх өгөнү онгорор дьиэ кэргэн киинэ аһыллыаҕа

Улууска — бу күнүргэ. Чурапчыга СӨ Үлэбү уонна социальнай сайдыыга миниистирэ Елена Волкова үлэлээтэ

Марфа ПЕТРОВА

Чурапчыга Элбэх өгөнү онгорор дьиэ кэргэн киинэ тохсунньу бүтүүтэ аһыллара былааннанар. Онуоха бу күнүргэ СӨ Үлэбү уонна социальнай сайдыыга миниистирэ Елена Волкова салайааччылаах дэлэгээссийэ үлэ хаамытын билистэ.

Саҕа киин Чурапчытаагы сокуоннай саастарын ситэ илик оҕолору реабилитациялыыр киин иһинэн үлэлиэбү.

«Ааспыт сылга Трактовай уулуссага турар үс этээстээх таас дьиэбү көспүлүт. Манна стационарнай салаабыт, администрациябыт киирдэ. Ону сэргэ өрөспүүбүлүкэбү биир бастааһынан Элбэх өгөнү онгорор дьиэ кэргэн киинэ аһыллыаҕа»,

– диэтэ тэрилтэ салайааччыта Мария Саввина.

Кэлбит дэлэгээссийэ эбийиэги сийилии көрдө-иһиттэ. Миниистир Елена Волкова үлэһиттэр бэйэлэрин күүстэринэн 2-с, 3-с этээһи кырааскалаан, тупсаран онгорбуттарын хайбаата, кыра итэҕэстэри ыйда. Ол курдук, оҕолор бастаах олоһоллоругар аһаан табыгастаах эйгэни тэрийиигэ тус санаатын эттэ. Матырыйаалынай-техническай базаны тупсарыыга, ханатыыга үп көрөргө Экэнизмикэ уонна үп департаментин салайааччытын солбуйааччы Мичил Спиридонова соруудахтаата.

«Саҕа аһыллар кинигэ ханнык баҕарар оҕолоох дьиэ кэргэн кыһаллалаах боп-пууостарынан кэлэн көмө ылыахтара. Судаарыстыбаннай төлөбүрдэри ылыыга анал исписэлиистэр ый-

ан-кэрдэн биэриэхтэрэ. Олох уустук балаһманыларынгар түбэспит ыаллары кытта үлэ тэриллээбү. Психолог өгөтө көрүлүөбү. Доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолорго, кинилэр төрөппүттэригэр реабилитация кабинета үлэлиэбү. Аһаан оборудованиеларынан хааччылынна. Бу кабинетка саҕа үлэһит ылыахтаахпыт. Маны таһынан аҕа саастаах дьонго эмнэ анал кабинет аһыллан, үбү-харчыны сөптөөхтүк туттууга, таһаһы-сабы тигиигэ уонна өйү-санааны сайыннаарга аналлаах дьарыктар буолуохтара», – диэн киин үлэтин Мария Саввина билиһиннэрдэ.

Чурапчы улууһугар «Элбэх өгөнү онгорор дьиэ кэргэн киинэ» пилотнай бырайыак олоххо киирэн, бигэ туруктаах дьиэ кэргэн албиригэр олук буоларыгар эрэнэбит.

Дьиэ кэргэн сыла. “Бүтүн Дьиэ кэргэнинэн” бырайыак үлэтин саҕалаата

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Дойдуга Дьиэ кэргэн, Саха өрөспүүбүлүкэтигэр Оҕо саас, Чурапчы улууһугар Ыал Саргыта сыллар илэринэн оройуонмут олохтоохторо Арасыйытаабы “Бүтүн Дьиэ кэргэнинэн” (“Всей семьей”) бырайыакка көхтөөх кыттыны ылыахтара.

Дойдубут Бэрэсидьиэнэ Владимир Путин үүмүт 2024 сылы Дьиэ кэргэн сылынан биллэрбитэ. Бырайыак ол чэрчитинэн дьиэ кэргэн бэйэ-бэйэтин сыһыанын бөдөргөтөргө, сын-

наһааны, үлэни бары биригэ, иллээхтик-эйлээхтик аһааралларыгар туһуланнаҕа.

Бырайыакка кыттыан баҕалаахтар бырайыак тус саайтыгар киирэннэр хайаан даҕаны бэлиэтэнэллэрэ ирдэнэр. Ити кэнниттэн нэдиэлэбү биридэ соруудах бэрillлэр. Холобура, айыллаах тахсыы, ас аһааһына, мусуойдарга, кинигэ сылдыы уо.д.а.

Соруудахтары оҕо уонна төрөппүт тэнгэ толкуйдаан, көмөлөөн толороллор. Ол кэнниттэн хаартыскаларын VK эбэтэр “Одноклассники” сыһыанына #всейсмейей хештегтээх

таһаараллар.

Хас ый ахсын тэрийэччилэр түмүктэри таһааран иһиэхтэрэ итиэннэ кыайылыахтары тутатына наҕараадалаһаллара былааннанар.

Кулун тутарга уопсай түмүктүүр тэрээһингэ көхтөөхтүк кыттыбыт дьиэ кэргэттэргэ сыаналаах бириинистэри туттарыы сизэр-туома ытыллыаҕа. “Бүтүн Дьиэ кэргэнинэн” бырайыакка, Дойдубут кэрэ-бэлиэ миэстэлэригэр сылдыарга 100-кэ биллэт оонньонуоҕа. Итини таһынан кыайылыахтар, эрдэ этиллибитин курдук, сыаналаах бириинистэри тутуохтара.

Эбийиэги көрөллөр // МАРФА ПЕТРОВА ТУУРИИТЭ

Эбэрдэлиибит

Күндү биһиги бэтэрээннэрбит, уопсастыбаннай кэрэспэдьиннэрбит, эрдээксийэ кэлэктииптэрэ уонна биһиги эрэллээх аабааччыларбыт, эһигини Россия Бэчээтин күнүнэн эбэрдэлиибит!

Саҥа технология үйэтэ үгэһинэн турар кэмгэр, биһиги кумаабы хаһыаппытын аабааччыларбытыгар онорон-танан, суруйан-бичийэн, тупсаран, таһааран тиздэ олоробут. Хаһыат баар, хаһыат тыыннаах. Туһуна да солбуллубат ураты күндү бэлэх буолан, аабааччылар быһыл сылы эргиччи эмиз тийэ туруоҕа диэн эрэннэрбит. Билигин хаһыат барахсанга туох барыта утары курдук: почта тиздэр уустуктара, бэчээттиир тэрилтэр эргэриилэрэ, кырааска уонна кумаабы сыаналара ыарааһына, ыччат келүөнэ аахпат, наадыбат буолуута. Ол эрэри, манньк ыарахаттары туораан, Сахабыт сириг Ил Дарханын быһаччы өйөбүлүнэн, норуот дьокутааттарын өйөбүлүнэн, тылы хараанньыт, дьону түмэр-көбүлүүр кумаабы хаһыат олоҕо салҕанар. Хас биирдии улуус хаһыата нэдиэлэҕэ биирдэ тахсар. Күндү аабааччыларбыт, кытаатан хаһыакытын сурутан, төрөөбүт тылбытынан тахсар хаһыаты ааҕар дьолу өссө да.

Биһиги технологиялар үйэлэригэр олоробут, онон ситимнээн эрдээксийэ үлэтин кэпсэтэ. Социальнай ситимнэргэ эмиз көхтөөх үлэни тэрийэр. Статистика көрдөрөрүнэн, күн бүгүн дьон сонуну бастакынан социальнай ситимнэртэн ааҕаллар. Бэрт кылгас кэмгэ эрдээксийэ үлэтин тэтимэ уларыйда. Сонуннар сонно тута биһиги "Телеграм", "ВКонтакте", "Одноклассники" пабликтарыгар тахса тураллар. Онон бу социальнай ситимнэргэ сурутун, олох тэтимин кытта бииргэ хардыылаан.

Эрдээксийэ үлэһиттэрэ, суруналыыстар күн бүгүн элбэхтэн туһалаабын булан, кыһалҕалары быһаарыыга, кэрэни кэрэхсииргэ, улуус дьонун-сэргэтин, олохун-дьаһадын сырдаттыыга, улуус киикэ эйгэҕэ, дьонго-сэргэҕэ үөскэтэр өйдөбүллэрин онорон таһаарыыга олох, үлэ үөһүгэр сылдыаллар. Быһыл иннибитигэр улахан соруктар тураллар, иһэр сыл элбэх улахан событиеларынан туолуоҕа, саҥа бырайыактары саҕалыыбыт, өссө тупсубут, кэнигибит, интэриэһинэй буолабыт!

Күндү эрдээксийэ үлэһиттэрэ! Эһиэхэ күүрээннээх айар үлэни, саҥа сүүрээһини, сурутуу уонна көрүү-ааҕы ахсаана үрдээһинин, саҥа аабааччылар уонна көрөөччүлэр элбии туралларыгар баҕарабын!

Нургуяана СТРУЧКОВА,
"Сахабэчээт" генеральнай
дириэктэрэ.

Улуус сайдыытын түстэһэн – "Саҥа олохтуун" бииргэ

Бэлиэ дата. Арасыйаҕа бэчээт күнүн көрсө «Саҥа олох» эрдээксийэ үлэтин-хамнаһын, бэчээт туйгуна Алексей Слепцов туһунан бу балаһаҕа сырдатабыт.

Людмила ГОРОХОВА

Ытыктабыллаах бэтэрээннэрбитин, уопсастыбаннай кэрэспэдьиннэрбитин, күндү аабааччыларбытын, үлэ үөһүгэр сылдыар эрдээксийэ кэлэктиибин Арасыйа бэчээтин күнүнэн истинник эбэрдэлиибит!

Биһиги улууспут хаһыата «Саҥа олох» 93 сыл анараа өттүгэр – 1931 сыллаахха латыннынан алпаабытынан "Сэссэлисимэ суола" диэн аатынан бэчээт-танэн тахсыбыта. Саха сириг оройуоннарын хаһыаттарыттан сахалыы тылыннан биир бастакынан тахсыбыт хаһыат буолар. Бу сыллар устата «Саҥа олох» хаһыат өрөспүүбүлүкэ, оройуон, улуус үлэтин-хамнаһын, олохун-дьаһадын, исторياتын, туруу-үлэһит дьонун, олох бары хайысхатын тиһигин быспакка сырдатан кэллэ. Бүгүнтү күнүгэ эрдээксийэбит үүнүү-сайдыы аартыгын туһунан, тэтимнээх олох кытта тэҥнэ хардыылаан, хаһыаты таһынан күн ахсын куйаар ситимигэр "санаолох.рф" сайтка, "Чурапчы live" телеграм, ютуб ханаалларга, ВКонтакте, Одноклассники пабликтарга сонуннары суругунаан, хаартысканан, видеонаан сойуппакка сырдата олорор.

Күн бүгүн «Саҥа олох» хаһыат бэчээттэнэн тахсытыгар 10 үлэһит айымньылаахтык үлэлиир. Кылаабынай эрдээктэр Людмила Горохова, шеф эрдээктэр Елена Макарянская, эрдээктэр Анна Захарова, суруналыыстар Семен Жандринский, Марфа Петрова, Наталья Сибирякова улууспут сойбот сонуннарын аабааччыларбытыгар тиздэллэр. Ону тэнэ Лидия Попова хаһыаты көмпүүтэргэ танар, полиграфистыт. Оттон хаһыаты тэрилтэбит биир тутуу үлэһитэ Федор Протодаконов бэчээттиир. Менеджеринэн дириг билиилээх Дарья Лыткина, перелетчиһынан Асияна Лыткина бэринилээхтик үлэлиилэр.

Биһиги үлэбитигэр төһүү күүс буолар уопсастыбаннай кэрэспэдьиннэрбитигэр Егор Винокуровка, Наталья Захарова, Мария Герасимова, Иван Пономаревка, Герасим Платонова у.д.а. суруйааччылар түмсүүлэрин бэрэссэдээтэлигэр Римма Корякина-Хотуунаа дириг махталбытын тиздэбит. Үлэбитигэр-хамнаскытыгар айымньылаах, ситинилээх үлэни баҕарабын.

Бэчээт күнүгэр сөл түбөһиннэрэн, хаһыаппыт бүгүнтү нүөмэригэр биһиги тэрилтэбитигэр 32 сыл устата бэринилээхтик үлэлээбит бэтэрээммит, бэчээт туйгуна,

Бэрэсидьиэн гранын хаһаайына, «Кыһыл көмүс бөрүө» лауреата Алексей Михайлович Слепцов туһунан сырдатарга сананньым.

Кини, мин эрдээксийэ үлэһит кэлэрбөр, үлэ үгэһигэр сылдыар. Суруналыыс быһытынан дириг уопуттаах, үлэ бары хайысхатын толору баһылаабыт үлэһити үгүстэр билэр буоллаххыт. Алексей Михайлович 30-тан тахса сыл устата тыа сириг үлэһит дьонун, успуорт абыланын, ситиниллэрин, тыа хаһаайыстыбатын үлэтин-хамнаһын туһунан сырдатан кэллэ. Дьэбэ-хообо тэттик кэпсэтиннэрин биһирээччи элбэх. Маны таһынан Алексей Михайлович эрдээксийэтинэн үгүс кинигэ таһыста.

Мин кылаабынай эрдээктэринэн анаамыппар үлэбэр күүс-көмө, сүбэ-ама, тирэх буолбут киһим буолар. Билигин Алексей Михайлович, төһө да бочуоттаах сынньалаҥка олордор, кэмтээн-кэмигэр биһигини кытта билсэ, ыстатыйаларын ыта олорор. Кини үлэлээн-хамнаан ааспыт кэмнэрин туһунан кылгастык манньк сырдатта:

"Оччолорго Болтоҥо нэһилиэгэр орто оскуола суоҕа. Ийэм, аҕам колхуостаахтар этэ, кыра бизнесийэлэргэ тахсыбытара. Оттон эдьиийим устудьунуура. Онон түргэнник үлэһит буолан көмөлөһүүххэ диэн санаа кириэн, 1973 сыллаахха типография дириэктэриттэн Петр Михайлович Массажан Новосибирский куоракка полиграфической училищеда линотипист үөрэлэр барарга направление ылбытым. Сибиргэ бэчээт эйгэтигэр үөрэтэр соботох полиграфической училище этэ. Онно тийэн икки сыл үөрэммитим. Оччотоогу кэмгэ бары өттүнэн хааччыллыбыт, теория уонна быраактыка өттүнэн дириг билини биэрэр олус таһымнаах үлэлээх училище этэ.

1975 сыллаахха ситинилээхтик үөрэнэн, 6-с разрядтаах линотипист үөрэһин баһылаан, дойдубар төннөн

кэлэн оройуоннаабы типографияҕа үлэбин саҕалаабытым. Салгыы 1982 сыллаахха киносеть дириэктэринэн анаамытым. 1983 сыллаахха Партия райкомун пропаганда отделыгар инструкторынан үлэһит кирибитим. Ол сылдьан, саха тылын салаатын кэпсэтэн бүтэрбитим. 1985 сыллаахха Болтоҥо нэһилиэгин сэбиэтин бэрэссэдээтэлинэн талыллыбытым. 1992 сыллаахха Болтоҥо орто оскуолатын дириэктэринэн анаамытым. Салгыы 1995 сыллаахха Болтоҥо нэһилиэгин баһылыгынан талыллан үлэлээбитим. Төрөөбүт дойдубар барыта 12 сыл устата салайар үлэҕэ сылдыбыппынан киэн туттабын.

1997 сыллаахха "Саҥа олох" эрдээксийэ уопсастыбаннай бэлитическэй отделын сэбиэссэйинэн ананан үлэлээбитим. Эрдээктэри солбуйааччынан, эппиэттиир сэкиритэринэн үлэһит сылдыбытым. Кэлин тыа хаһаайыстыбатын отделын сэбиэссэйинэн, 2-с категориялаах эрдээктэринэн үлэлээбитим. Интэринээт-оскуолаҕа саха тылын предметин Мария Семеновна Листикова үөрэллүтэ. Кини төрөөбүт тылга тапталы инэрбитэ, суруйарга дьолурбун арыйыта. Аахпыттан, өйтөн суруйтарара. Кэлин эрдээксийэ уопуттаах үлэһитэ, суруйааччы Сэмэн Романович Данилов: «Суруйар диэнгэ сыһыныы, хаһыат хайдах сурулларын, таһаарылларын балайда биллин, манна кэлэн үлэлээ», - диэн эрдээксийэҕэ кэлэн үлэлиирбэр сүбэлээбитэ. Инньэ гынан кинилэргэ махталым улахан.

Оччолорго эргэ дьыаҕа үлэлиир этибит: аҥаара типография, аҥаара эрдээксийэ этэ. Типографияҕа үлэлиирим саҕана Петр Массажан дириэктэриирэ. Татьяна Смирникова, Светлана Монастырева, Мария Дьячкова, Мария Саввина у.д.а. буолан үлэлээбиппит. Оттон эрдээксийэҕэ Афанасий Чичигинаров эрдээктэр этэ. Иннокентий

Окоемов, Мария Сидорова, Степан Попов, Петр Седалищев, Раиса Сибирякова, Оксана Жиркова у.д.а. уопуттаах суруналыыстар үлэлээбиттэрэ. Машинистка Альбина Смирникова этэ. Онно үлэһит сылдьан комсомольскай тэрилтэ сэкиритэһэ этим. Оройуоннаабы типография социалистическай куоталаһыга куруутун инники күөҥгэ сылдыар.

Типографияҕа үксүн түүнтү симизнээх үлэлиирим. Мунньах, араас тэрээһиннэр мытылынахтарына, ыстатыйаны хаһан суруйан, көннөрөн бириэктэригэр дири кэтэһэн олорор этибит. Оччотоогу улууска буолар быһы-майгы сонно тута хаһыакка бэчээттэнэрэ. Нэдиэлэҕэ үстэ 4 балаһанан, элбээбитэ 4000 ахсаанынан бэчээттэнэн тахсара. Элбэх анал балаһалаах этибит. Бастаан "Түлүһэ" диэн булчуттарга аналлаах балаһа таһаарбытым. Кэлин "Чурапчы - спорт туоната", "Кыайыыга дуулус!", "Уйгу кыһата" диэн анал балаһалардаабым.

Суруналыыс идэтэ киэн билиини, дьону кытта уопсай тылы булары, түргэн-тарҕан туттунууну эрийэр. Дьон ортотугар сылдыар буолан сэргэх үчүгэй үлэ, билигин үлэлииринг тухуары хантатаһын. Билигини оҕолор суруналыыс идэтин баһылаахтарына, ханна баҕарар үлэлиэхтэрин сөп.

Алексей Михайлович нэһилиэк олоҕор, бары мытыллар дьаһалларга көхтөөхтүк кыттар. Кини суруйар дьолурдаабын таһынан тэрилтэтин, нэһилиэгин иһинэн ытыллар куонкурустарга, кэсирдэргэ ылланын, хоһоон да ааҕман сөп. Ити курдук, "Ытык сүбэ" аҕам саастаахтар, "Тыыннаах тыл" хоһоон түмсүүлэригэр, «Ырыа тула» нэһилиэк хорун актыбынай чилиэнэ буолар. Ытык киһибитигэр сүбэ-ама буола сылдыарыгар махтанабыт, чэгиэн туругу, эдэрдик эрчими, дьыа кэргэнигэр дьолу-соргуну, этэҥгэ буолууну баҕарабыт. Өссө да айымньылаах үлэ үөһүгэр сырыт! Кэрэхсээр матырыйааллары суруйан аабааччыларын биһирэбилин ыла тур!

Манна сыһыаран үөрүүлээх сонуммутун үлэлэстэбит. Бу күнүгэ Арасыйа бэчээтин күнүн көрсө эрдээксийэбит суруналыыһа Семен Жандринский «СВОих не бросаем» диэн СӨ суруналыыстарын сойууһун анал бириэмийэтин хаһаайына буолары ситистэ. Билигин кэмгэ буола турар быһыны-майгыны аабааччыларга сырдатан сыралаах үлэҕэ сыдаламмытынан эбэрдэлиибит! Өссө үрдүк ситинилэр кэлэ турдуннар!

Сыл түмүгэ. Улуус дьаһалтатын 2023 сыл түмүгүнэн отчуота

Улус биддэгтүн дохоттуур чааһа сэл түлүтүнэн 4 милллард 348 мал 147 тыһыынча солкуобайга тэгнэстэ, ороскуоттуур чааһа - 4 милллард 349 мал 480 тыһыынча солкуобай. Ол иһигэр нолуктан миннэр дохот - 166 мал 901 тыһыынча солкуобай, нолуктан атын дохот - 13 мал 350 тыһыынча солкуобай.

Удусустаны депутаттар Сабхаттары 2023 жылга IV сессияга 16 депутат үлөзгөн 34 быйаарыныкы бигэргэспизиттар. Баяларын Ыйыстан барсасдаэтэвжикан Окосенинков Яков Павлович, 12 укукурдунан 19 дьокутаат талылаан үлөлэрин савалаатылар. 7 сессия ыгытылынна, 28 быйаарыныкы бигэргэспизинна. Сыл устат депутаттар улуус устэбэгыгар каннорүүлэри, эбинлэри киллэрэи федеральнай сокуюн жрцбиллэри тугулууну хааччыдылар. 2022 жыллаакха ылыссыллыгыт буддучэт сөптөхтүк, хөдүүстөхтих туланылынна. Чурапчы улууну 2024 жыллаак уонига 2025, 2026 сс. барыллаан булдучэт ылыссылымтыгар улуус дьаһалтата управлениелары кытта улахан үлэни ытта. общественнай Сабкат үлэтин бадыйанньата сэнэрдилыяха. Байыланнай дьайыыга хомуурга ыгырыллыгыт уолэттэрыбт дьиз кэрэстэжэргэр, тус бэйэлэригар тулууммал кэм дьаһалсар бигэргэспизилэр.

Хонтуруодлуур-суоттуур палата, 11-ий устата улуус депутаттарын Сэбиэтин 5 сессиятыгэр олохтоох бүүдүүхкэ сыйынынаах уларытыыларга, аби-иларга уопсайа 13 боллууруска, 3 муниципальнай программаларга, нэһилиэк бэрэстэбинтэллээх уоргандарыгар 17 боллууруска экспертнай-аналитическай түмүктөр бэриллиннэлэр. 2023 сыллаахха улуус уонна нэһиликтэр 2022 сыллаах бүүдүүтэрин түмүктүн 100 % экспертизаны ааста. Хонтуруодлуур дьаһаллар чорчолорунэн бу сылга уопсайа 9 бэрэбириэк ытытылынна. ол иһигэр нэһиликтэргэ култура эйгэтигэр - 5, үөрөх тэрилтэлэригэр - 2 уонна нэһилиэк сапаталарыгар 2 тэрилтэ. Уопсайа 52 671,27 тыһ. солкубайдаах бүүдүүт суумата бэрэбинэрхэлэннэ, онтон 3 630,11 тыһ. солкубай кэһиклэр бүлүл-лүндүлэр. Иккинэтин сыыһа-ларгытаарбат сыылтан, бюджетнай, бухгалтерскай учуотка уларыткы-ларга тутууларынаах муниципальнай тэрилтэлэргэ сөптөөх быһаарыы-лар, иһитиниариималар суругунан ытытылыннлар. Ылыннылаахбыт, дьаһаллар сыыһаны турартыыга көмөлөстүлэр. 33 экспертнай-а-налитическай үлэстэр онгорулукчу-лар, түмүктэр улуус депутаттарыы Сэбиэтигэр уонна таа сирин тэри-лэктэрин бэрэстэбинтэллээх уор-гандарыгар ытытылыннлар.

Тыг хайлаагчистыбата. 2023 сылга өрсүлүүлүгүз буддүйүтүткэн барыта 444 мөл 964 тыгынча солжубай, ал илгитер чааһыңай ыаллар ынар ынахтарыгар 3000 табеге 117 мөл, сылгагы интритигер 5682 бизеэ 28 мөл, огуруот аһык, хортупулук, абизе иһыгытыгар 6 мөл 511 тыгынча солжубай, үккэ уонна эккэ 267 мөл уонка огуруот аһык, бурдук туттаһыгыгар 1 мөл харүлүбүтэ. Уопсай мөхбүдүктөһый трансферанын 64 мөл солжубай көрүлүтүн, 11 тыгынча токна от таһаһына Уурус буддүйүтүткэн тыг хайлаагчистыбатын сайдыатын программатыгар уопсайа 23 мөл үп-харык көрүлүбүтэ. 2023 сылга «Сир Ийэ» бырайыкк үбүлэдиинилгитер уурус буддүйүтүткэн 24,5 мөл көрүлүбүтэ. Бу бырайыкка уопсайа 66 мөл үптээк үлэ барда, ал курдук: «Сүөгүэһи аһыгыгын бэдэһисдиик» программанын 28 мөл сурумалаах үлэ оһолуһуна, өрсүлүүлүгүз буддүйүтүткэн 10 мөл 400 тыгынча, уурус буддүйүтүткэн 10 мөл уонна хайаагчытаһыбалар 8 мөл хориһиһор, 15 текннха, ал илгитер 3 МТЗ тракторы,

12 сэртордуулар техника уонна 159 тонна куош ыһыа сэмэстэ атыылаһыллына, 8 км. күрүө уонна 1 оту харайар сарай туттуллутун орбоскуота төлөмнө. Дуура-тыһа астарыстык программатынан уопсайа 22 мөл көрүлүлэн, нэһиликтэр 689 гектар сири огордулар, ол күрдүк федеральнай бүддьүөттэн 5 мөл, өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн 2 мөл 800 тыһыынча, улуус бүддьүөтүттэн 4 мөл 700 тыһыынча уонна хаһаайыстыбалар 9 мөл 600 тыһыынча солкуобайы уктулар. Ону тэнтэ «Сир Ийэ» кооператив тэриилэн, сири огорор техника ыспыллына. «Мелиоративнай үлэстэр» программанын 15 мөл 200 тыһыынча суумалаах үлэ барда. Быйыл саас Хатылы нэһилиэгэр Бабага уонна Одьулуун элһиннэргэ Таатта үрүкхэ уопсайа 10 мөл көрүлүлэн быһыттар тутулабыттар. Улуус бүддьүөтүттэн 9 мөл 500 тыһыынча уонна хаһаайыстыба 500 тыһыынча солкуобай уктуттар. Бу үлэ табыллан, нүөлсүбүтүгиргэ от күөсүз үүнэн, 600 тоннагаат тахса оту ыспыллар. Ону тэҥэ Чурапчы нэһилиэгэр Куожа-тыгэ, Харылах уонна Бэрэ быһыттарыгар бырайыак онтоһууттар орбосүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн 5 мөл 200 тыһыынча көрүлүлэн. Итинниктэ бу бырайыак өссө хүүскэ үлэлээн, мээстэтигэр онугути булуунууга, бэйэ огорон таһаарар олохтоох бороодукуйа элбиниргэр сиктисимэлээх үлэ ыспыллыта. Ахсынны 1 кулунээли туругуан улууска 15255 ынах суһуу, ал иһиктэр ынаар ынара 6203 төбө, 17200 төбө сылгы бара. Күн бүтүн торобу адимыбыт ынах суһууга 75%, сылгы торобун ылыыстыгар 51 % тэннэстэ. Быйыл сылгы кыстыгар уустук балаһыанча үөскэбитинэн, улууска оперативнай штаб быһаарыстынан резервнай фонда тэриллибитэ, олохтоох бүддьүөттэн 1 мөл 200 тыһыынча солкуобай көрүлүлэн, сылгы эбик аһылыгар 148 тонна чапчэтиилэх бурдук 36 сэйээл-каалах хайаайыстыбаларга түгэтиллибитэ 11 ый түмүгүнэн 4082 тонна үүт туттарыллан быһаар 97 % туолла. Бу быһырымгы көрдөрүүттэн 564 тоннаан кыра. Үүхкэ үчүтэйдик үлэлэлэр нэһиликтэринэн Алаһар 112%, Мындабаайы 121 %, Арыллаах 103 %, Одьулуун 131 %, Мырыла 121 %, Хатылы 107 %, Хажыст 124 %.Эти сэрторукаалаһын барыта 39 тоннаа тэннэстэ сыллаагы былаан 300% туолла. Мындабаайы кооператива 11 ый түмүгүнэн 226 ынах суһууну, ол иһигэр 147 ынаар ынаар, 200-н тахса сылгына тутан олоһор. Быйыл хаһаангытаагар да эбэх үүтү ыан, 11 ыйынан 358 тонна үүт туттардулар, 222 гектарга кормовой кулутура ыһыллар, 1000 тонна сийлэс угулунна. Быйыл улуус бүддьүөтүттэн 2 мөл 100 тыһ солкуобайы чэбдигирдиит программатынан ыһытыбыт: 39509 туонна от оттоһон, сэмэлэагы быһаан 93 % туолла. От былаанын 3 нэһиликтэ аһары толордулар: Мырыла, Муһурай, Кытаах. 90-тан үөһэ барыһы толорбут нэһиликтэр: Алаһар, Выхсы, Болтоҕо, Болуһур, Арылаас,Толей, Кадар, Хатылы, Хайахаст уонна Нэһирэ.Оттон хавытты түрт нэһиликтэр Одьулуун, Ситан, Хопто-ро уонна Чурапчы оротунан 80-нуу быһыанан оттоһуннар, улууска барыта 29 нэһиликэ биригэстэ тэриилэ: улуус тэлигар уонна ыраах баран, 3974 туонна оту оттоһотулар. Быйыл ыһыта туһаныллар кэммит 2855 гектарга тэннэстэ, эһипэти туурахаах бурдукка 534 гектарга ыһаанмыт 500 туонна эбиктэн хомуйдурут, 220 гектартаа 873 тонна хортунуһу, 20 гектартаа 189 тонна аһаас халлаан аһылыгар үүрэр онууот аһын ыспыллар; барыта 402 туонна. 1781 гектарга кормовой кулутура ыһыллан, 920 тонна элэнканы, 1151 тонна сенаны ыспыллыт, 1650-тонна сийлэс уктубут: быһырыына 1600 иэстэ ыһыллы-ыт буоллагына, быйыл 181 гектарынан улаатта.Төрдүс сыһын-Дьэне көргөн экономика» бы-ыраараманмата уаадири. Үрдээн

ник сүтэр 37 ас хайшхатаным бэйыл Хатис сянокомлекстан 369 төбө сибинигиңэ, Дьоксуускай-давыс кәтәр фабрикаыттан 4228 куурусса хэлбитэ. Иккис сылын Төлөй нэхилэсигиттэн Дьячковскайдэр дың кәртәтәрин хэлтә үлүләнн. куе-хәдс, бройлер сайаалкалаан дьокно тардатылынн. Үһүс сылын Даниил Пашоя Чурапчы нэхилэсгәр олорор, уһа-ыйбата, оуруот сирә суух дьонгә 1 гектар нэхилэсгә сиргә хортуока олордон, 500 кууу 100 ыагга түкәтә. Бэйыл 4 нэхилүүсә -Бахсыга, Мутудайга, Төлөйгә уонка Холтолодо, сатаан сүһүү көрбөт састаах дьонһортон биһир хотонго хомуйыл, уопсайа 147 төбөнү кыстыкка килгәрдигәр. Бэйыл Тьа хаһаайыстыбаын иһинистизиритсигитигәр “Дың кәргән ферматын сайыннарым” конкурсулар Мырылаттах эдәр фермер Виктор Петров 14 ыһаһуһи сууммалаах грант ылаары ситиспит. “Агро-стартан” грант конкурһуһгар 11 хаһаайыстыба кылтан, сылгыны иһилгис Холтолооттон Айосе Толстоухов уонна Чурапчыттан Петр Максимов, түргәнник сүтәр салаанап Төлөйтөн Василий Дьячковскай уонна сүһүһү иһилгис Болтоколотон Комистант Кривошапкин ыһаһгиттәр. 2023 сылга өрөстүүбүлүккө бүд-дүөгүтүн сылгы базатын туһу-түр барыта 57 малун өрөрдән биһиги улуустан 2 хаһаайыстыба тигистә: Одькуун нэхилэсигиттән “Комплек” ХЭТ племенной хаһа-айыстыба уонна Холтово нэхилэ-сигиттән Иван Сергеев,

Тутуу, гаастаһаны, суолонго-
рууты. Хаарбах динэттэн көһөрүү
федеральнай программанан 2023
сыллаахха уолсайа 701 598 558
солк. үп көрүлүн Чурапчы улуусу-
гар 3 элбэх квартираларх дьыа
үлэһэ киирдэ. Чурапчыга 50 уонна
53 квартираларх, Болтонгоһо 13
квартираларх дьыалар. Уолсайа
6078 иэннээх дьыа тутуллан 264
киһи хаарбах туруктаах динэттэн
кислүлэр. Арыыллаах нэһиликтэргэ
7 квартираларх уонна Чурапчыга
25 квартираларх дьыалар үлэһэр
түмүктэһи бу сылга 67 мал сажа
дьиһа көһүктүрдэ. «Обеспечение
качественным жильем и повыше-
ние качества жилищно - комму-
нальных услуг на 2020-2024 годы»
судаарыстыбаннай программанан
2023 сылга 9 818 096,40 солкуобай
арестүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн
көрүлүн 4 тухайыах оло Чурапчы
наһиликтэргэ дьыанан хааччылыы-
на. Эдэр ыалларга дьыананы ха-
аччылыы программатынан
уолсайа 5 043 376 солк. үп көрдү-
дөн 5 мал субсидиянан туһаныа.
Арестүүбүлүкэтээри «Моя Якутия
а XXI веке» үлүө дьыала програм-
манан Чурапчы наһиликтэргэ Би-
блиотека – архив дьыа тутул-
ларыгар уолсайа арестүүбүлүкэ
уонна улуус бүддьүөтүттэн 82 287
254,17 солкуобай көрүлүн тутууга
95% түрүктэһи үлэһэ киирдэ. «
Экспликация населенных пунктов
Республики Саха (Якутия)» про-
грамманан 44 685 423 солкуобай-
лаах контракт бэттанан «Мисло-
сельский газопровод с Чурапча
- с.Харбала-1» тутууга 2023 сылга
халыа түбүктэннэ, бодараахчыланан
«Восток Капитал» ХЭТ үлэлээтэ.
Газопровод уолсай улууна 6861,8 к-
ээска бу сылга уолсайа Чурапчы
улуусугар 562 мал холбонно: Ха-
мытыта 34, Хадаврга 71, Хайахсы-
ска 4, Чахырга 14, Одулууга 10,
Барыта 63, Чурапчыга 366 ыла-
тиска холбонно. 2023 сылга улуус
эһигээх муниципальнай суол-
лары көрүү боломуочуйата эһи-
иэктэргэ бэрэллиннэ (Одулуук,
Олутур, Чахыр, Бахсы, Төлөй, Чу-
рапчы – Арыыллаах). Барыта 7 мал
олукубай кэригэ үп көрүлүн үлэ-
һэрдэ. Бу сылга саамай халаан уу-
ттан суларга хоромнуу тахсан
өлүтүгэ түһэрих үлэһэр ыстыл-
лынылар. Арестүүбүлүкэ бүд-
дьүөтүттэн уолсайа 21 886 108
солк көрүлүн Чурапчы-Арыыла-
а, Хатылх-Мырала сууларыгар,
ЭС уонна Хатылх муосталарыгар,
Чурапчы наһилиэгин иһинээһи
уоллаах үлэһэр ыстыллылар.

нылар. 2023 сэлтан сабалаан Мылгыла – Дайа-Амга хайысхатынан сытар суол 3 км уһунаах учуастагыг туутуута садалынан. Аудитион тутуугу «МонтажСर्वис» ХЭТ хайымылаадынан билдэриллэн 90 542 298 солкуобай суумалаах контракт баттанна. Ону талынан ареспублукатэри султалаах Коптоло-Хадаар-Хай-ахсыт кэлидкэтэринэн аалар «Абалаах» суол тутуутугар 2023 сылта «Дороги Саха» тэрилтэни хытта контракт баттаныллан улэте быһыл садаланыа. Манна көрүлүбүтүл суумата 752 млб.647 тый.555 солкуобай, суол уһуна 12,7 км. 2023 сыллаахха үөрөх тэрилтэлэри дилиэрийн капитальнай өрөмүөнүтэр бырайыактар, секталар оһолулуһулар: Уопсайа бырайыак уонна смета докумуонун оһордуллубут 2 400 000 солкуобай көрүлүбүт, экспертиза аһарылар - 619 866 08 солкуобай.

Дорубуйа харьстабыла. Кинн балыһа 11 врачевский амбулаториялаах, 5 фельдшерский-акушерский пункттаах, туберкулезнай диспансердаах. Улуус төгүрүк сууккада сытарга 105, күнүтүн сытарга 28 куйкалаах, Быралһынн хаачыыллы 86,0%, 60-быраас үл элиир. Орто медицинскэй персоналһынн хаачыыллы 94,0%. Земскэй быраас прогномнанан 6 быраас, земскэй фельдшер прогномнанан 3 үлэтиң кэлбиттэрэ. Алаһар нэхилэнигин врачевский амбулаторията асыгыт сым сагаланыыта тутуллан бүтэн, оборудованиһан хаачыыллан, үлэтин сагаллабыта. Арыылаахха сака амбулатория үлэһэ киндрэ. Орой-уоннаағы балыһа илхис уочарата тутуллан 84% бэлэм. Диспансеризация, медосмотр барыта сүртүунаах барар, хэрэйдэн көрөр бирикээдэ графигынан нэхили-экхэринкэн сылдьар. Миастэтигэр тиккээн үлэликүрүгэ аналлаах флюорография уонна маммография туһуэрүгэ ПАЗ автобус кэлэ үлэтин сагаллабыта. Суһал көмө иккэ УАЗ машиналарга кэлиилэр. Судмедэкспертизе дыһага тутуллан бүтөн, сылаһа барыта, хаачыыллыгын кэлтээр. Санга видео-эндоскопическай оборудование ылан ис уорганнарга үрдүк таһымнаах операцияларга ыһтарга, тустуулаахка кыра хаайытынан унуох кингэр штнфт кыллэрэн тустууу көмүрбөр операциялары исписилиһтирибит өнөрөө сагаллаатылар.

Үөрхтээний. Улуска 16 уулай-
аан, 25 оскуола, 3 эбхи үөрхт-
ээний тарилгэтэ бээр. Күн бүгүн
«Үөрхтээний» национальнай бы-
райыак чэрчиттэнэн «Цифровой
үөрхтээний эйтэтэ» федеральнай
бырайыагынан барьта 12 оскуола
жаргалт. 2019 сылтаа бэттэк есте-
ственэй-наукай уонка, техно-
логическай хайысхалаак «Точка
роста» үөрхтээний кин 15 оскуо-
лааа килдэ. «Хас биирдхэ обо-
сһинилгэ» федеральнай бырайыак
чэрчиттэнэн эбхи үөрхтээний тэ-
рилгэлээриср оёону сайыннаар
осуолубуйа түспарылгына, обо-
лдорынгар сана кылхтар уоскэ-
тилэр. Туристическай-кыраайы
өртөтөр хайысхаа «Кустух» - хүүх-
дэйгэ программасын «Вуудьрнан
атын», «Хайынар» көрүлгөср
биродоокиелэр кэлтидэр, Төлөй-
ртэ оскуолатыгар түстү сала-
а араһүөкһизнэ. Сана үөрхтэ-
ни бүтүрэн кэлбит 23 эдэр ле-
дагог үлэлэрин сабалаатылар.
Бедхалыр тикдбэтэ ордук, сы-
лэтыгар физик-мифрчлты, ма-
тематика, история, нууччал тылын
эбхи литературатын үлүстүлмэ-
лыгар көстөр. «Земсэй учуутал»
федеральнай программа вануу бу-
өрөх дьыныгар Амма орто оску-
латыгар биология, химия учуу-
малы кэлтэ. Оскуола инникэри
үөрхтээнийуосһайа 92 араас хай-
ысхалаак бөлөхтөрүнүк 1640 ки-
иллэччһини хабар. Уһуһааннар-
а доруобулатыгар халччыхтаах
арыта 239 оёо бээр. Кинилэр
ытта киррекциянай үөһни тэ-
һийһисэ улуус үрдүэни уһуһаан-
арга 20 логоред, 9 психолог, 23
хитэр, 5 дефектолог үлэлэһэр.

Улсуус үрдүнэк 4019 үөрэнээччи, ол иһигэр 335 оҕо бастаанкы малааска хиирибитэ. Аспыт үөрэх дьылыгар үөрбүт билин 100%-га, хавчыстыба 65%-га тэтиктэтэ. Хаачыстыба урдук көрдөрүүтэ Чурапчы гимназиятыгар, Армылова, Салан, Кытаанах оскуолаларыгар кестер. ОҕЭ түмүктэригэр орто баал көрдөрүүтэ 12 предметтэн 9-тар үрдүктэ. 15 оҕо улуулугу ситиһиллэх түмүктээн аттестат ураты дөрүнүк Мыйлылар. Чурапчы гимназиятын 4 үөрэнээччитэ 9 дьылаһы бүтэрээр государтсаеним экзаменнарга нуучча тылыгар информатика, литературда муутуур баалы ылары ситистилэр. 11 кылааһы бүтэрээччилэрэгэ БГЗ-ни 207 оҕо туттарда. Ылырызгыны көрдөрүүлү кылта тэнгээтхкэ, БГЗ түмүтүнэн 12 предметтэн 10-гар орто баал уонна экзамены туттарыны бырылыһана тубуста. Информатика предметигэр муутуур 100 баалы Чурапчы гимназиятын выпускника Тимур Кулович (улуутал Прокопий Захаров) ыларысистиһон, улустуутулар үйө сылык 100 баалы ылымы бэлдэттинэ. «Үөрөөхх улуулугу ситиһилэрини күни мэзэллинэн 13 оҕо бүтүрдү. Барыта 205 оҕо үөрөөхх хиирди, ол иһиктэн урдук үөрөөхх - 74 оҕо (36%), орто анал үөрөөхх 131 оҕо (64%). Аспыт үөрэх дьылыгар Булуң Россиятыады олимпиада жүннрипалнай түһүмүтүр барыта 25 предиеккэ 2007 үөрэнээччи кыттыбытыттан 612 үөрэнээччи бириинстээх ниястэни аллары ситисте. Ерөлүүбүлүктээһи түһүмүтүр улустуут 73 үөрэнээччи 39 секциянан 70 быройбаны көмүскөн улосай түмүккэ улус хамаандата бастакы ниястэни ылары ситисте. Үөрөлгээһини инновационнай үлэни таратар сыаллаах ерөлүүбүлүктээв үтэскэ кубулуйбут «Тыз сирия оскулата» 19-с педагогическай дьаарбамка бас ыйгыгар Чурапчы улуулугар үрдүк таһымна мытылыһа. Чурапчы улуутулар барыта 68 анал байыаннай дьайыны кыттылыахтарыны оҕолоро бааллар. Оҕолор бары ойобулларкын толору түһүһүлэр. Үөрэх тэрилтэлэриктэр барыта 492 доруубуйаттар хаачахтаах, алор истэриктэр оскулара - 84, улукэйтэ - 35 миабонт оҕолор холмоллоллар. Бидиһеттэн 10 мөл 381 таһымныча солгубай үт юруулун 711 оҕо ятат айылы Тоһуан хавчылыһа. Хас биирдезинкик айы бары оскулаларга дойду булаадын көтөдү, минин толоруу үтэскэ киирди. Ыйымы үөрэх дьылыттан «Бастынархан» сайынынара» Булуң Арассыятаады оҕолор уонна өлөттөр улосстыбаннай-судаарыстыбаннай хамсааһыннарын салаа армалан үлэни салаатыт. Оро спорду көрдүүр сыалтан «2020-2024 сыллаларга Чурапчы улуулугар оҕомот көрдүүр сайлыбары» нууципалнай программа тэрэтиппитэ мытыллар. Улустуут оскуолаларыгар 24 спортнай кулууд, 8 байыаннай - патриотическай улуулугар күн бүтүн таймарыахтык үлэниилэр, Оскуланы үтэрээччилэр ITO куорматын 13 оҕо туттаран үөрөөхх киирэлэрингэр эбин баалы дьыллар. Боостур Уус» комплекснай куракэһи түтүгүнэн кыаймылаах оскуолаларга спортнайентар турарылыгыта. Чурапчы хамсаата Москва куоракка Алваино олимпонта «Кыайылы» Булуң Арассыятаады хуорктаһи финаллар кыттан дойду 84 регионтон 18 ниястани аллары ситисте. Оскула оҕолоро улус делегаларыгар кииран Ильмов хуота ырғымы 80 сылынна Старай уссда бараан саха саллаяттарына ыркестир төрөөһингэ кыттыны ылылар. Оро сайыны содалааһар реестрга киирибт 24 дьаһылмиһата онгон 19 күндү,

Чурагчиг уулуудын баайны дуу олун салайныг, оскулаларга, уулаахнарга «Точка роста» уонна «Программа поддержки местных инициатив» федеральнай программаларынан сама оборудовкиелар, техникалар, мебельтер уо.д.а мал-сал кэлдэ. Хайхахыт үндэрингэр сэтгэ оскуола кириэи сана микроаитбуус, ону таһыны икки КАМАЗ мэссеныналар кэлдилэр. «Юрүү» жин үөрөхтөрүк оскуолатыгар аһан динэ ытыллан өрөмчөнөннэ. Дуаайах халыт өлөһүлгө 5 сыл боһоохтох социальнай дуогабардырн кэма бүтэн, 2 оһорго квартиралар бас билитэ бэрилиннилэр. СР ПИК «Роскадвстр» филлиала муниципалнай контракт түһэрхэ Чурапчы уонна Талта уулуудун икки ардыларындаагы граница чуолкайдааһына ытытылынна. «Сахагирозем» АО тэрилтэ муниципальнай контракт түһэрхэ 7 иһилиизиньэлээх пууннар (Толун (Бахсы иһилиизэгэ), Толон (Чахыр иһилиизэгэ), Маралыын, Диркир, Мырыла, Хатылы, Болотто) кыранысхааарын чуолкайдааһын түмүктэннэ. Ус уонна онтон элбэх өлөһүх динэ хэрэгтэртэргэ улуус үрдүнэн 1471 сыйабылынанна кирибчтигтээ 816 мал докумунунаах, уһаайбаарын бас билитизиргэригэригэригэр дуулар. Ол иһингэр 2023 сыллаахха уопсайа 59 ыт боһо уһаайбаанан кааччылыныннылар, боһо уһаайба оннугар биридэ бэридилэр 200 тыһынча солкубаан федеральнай үбү 60 ыт ылла, 2023 сылга 9 кэжиссия түмүтүнэн 583 сыйабылынаахка көрүлүнүз. Тыа хайааыстыбатыгар туһанылар сирдэри аренаада 2511,32 гектар хэһнээх 260 дуогабар онһуудлан государственнай регистрацияны ааста. Быйыл бас билинхэ 102,08 гектар иһинээх 104 сир бэрилиннэ 6 сир болдохтох боһо туһаныыга уопсайа 10,47 гектар иһинээх 43 сир онһуудлан государственнай регистрацияны аастынар. Баайы-дуулу салайар тэригтэ, улуус хамсыыр баайык-дууһун (транспорт) атымылаан 2 099 400 солкубаайы, ону тасмынан 22 уһаайба аһаһас атыгыта тасхэн 1 610 700 солкубаайы улуус бүддьүөтүтэр килгэрээ. Быйыл дохот улуус үрдүнэн 10 ыт түмүтүнэн арендаахтан 5 958 449,19 солкубаай киригэтирэр, сир атыгытыттан дохот киригэтирэр 4 513 207,50 солкубаай 119 нүөмэрлээх Федеральнай сохуон киригэтигэтирэр Чурапчы уулуугар уолсайа 1321 сыйабылынанна көрүлүннэ, ол онтон 936 төлөбүрү суох туһаныы дуогабара онһуудлан государственнай регистрацияны ааста, 286 сыйабылынанна гражданди бэһити бэһитикан аккадэстинылар, 95 сыйабылынанна боломучунай орган аккадэста. 2023 сылга 184 сыйабылынанна көрүлүнүз, 79 төлөбүрү суох туһаныы дуогабара онһуудлан государственнай регистрацияны ааста. Бу спикунгэ болодураан Российскай Федерация гражданди бииридин гектар сирн төлөбүрү суох туһаныыта 5 сылга ытыан сеп, онтон 5 сыл устатыгар сирн сыһыһаа сөптөөхтүк туһаныыт болодууһына бас билинхэ боһо билитэ ыларга 282 сыйабылынанна киридэ. «Дальневосточный гектар» сохуонутар болодураан 58 гражданди биир территорияга сыйаакиа түһэрэн «Сарба тигрибит» динэ сиртэ бэриллэн Аспириация тэрилиннэ. 2023 сылга дуол-иһэ, уот, газ киригэтирэр «Проект межселной территории» «Проект планировки территории» болодууттар муниципальнай контракт түһэрхэ ООО «БИО территориаль Гидравлика» динэ тэригтэ динэ түмүктээ.

 [Дополнительная информация](#)

Оҕолорго сатабылы ингэрэр дэгиттэр талааннаах учуутал

Үбүлүөйдээх биир дойдулаахпыт. Үгүс көлүөнэ ыччаты киэнг билиигэ, олоххо сирдээбит учуутал, уһууааччы Николай Смирников туһунан сырдатабын.

Татьяна ПОНОМАРЕВА

Ааспыт 2023 сыл Арасыйыаҕа Уһууааччы уонна учуутал сылын биллэриллэн, учууталларга болҕомто уурулунна, үгүс тэрээһиннэр ыытылыннылар, үлэлэрэ сыаналанна. Василий Яковлев – Далан аатынан Кытаанах орто оскуолатыгар бэйэлэрин идэлэрин чакчы баһылаабыт үгүс уһууааччы-учуутал үлэлээн ааста. Кинилэртэн биир кэмгэ үлэлээн ааспыт кэлиэгэм, элбэх оҕону, учууталлары уһуйбут Николай Федорович Смирников үлэтин туһунан сырдатарга санан-ным.

Николай Федорович 49 сыл устата оҕону Ийэ дойдутун таптырга, төрөөбүт түөлбөтүгэр, дойдутугар-сэргэтигэр бэринилээх буоларга, кырдыаҕас көлүөнэни ыткытырга, үрэнэччилэрин билин киэн эйгэтигэр дылуһан, умсугуйан дырыктаналларыгар бары дьоруун ууран үлэлээн кэлбитэ. Кини бэйэтэ этэринэн: "Учуутал – ханнык да кэмгэ учуутал! Олоҕу кытта тэҥнэ хаамсан, сөптөөх суолу, ньымалары баһылаан, оҕолору иттихтээх-үөрэттихтээх. Саамай сүһнэ – учуутал оҕолору таптааһа. Оҕолор хас биридиилэрэ туох эрэ уратылаах, туох эрэ үчүгэй өрүттээх, сырдыкка, үтүөҕэ тардыһар дьон. Учуутал ону таба тайанан, тутуһан, кинилэри үөрэттихтээх, сайыннарыахтаах, иттихтээх, үтүө киһини оҕорон таһаарыахтаах".

Николай Федорович Смирников 1949 сыл тохсунньу 15 күнүгэр Төлөй нэһилиэгэр элбэх оҕолоох ыалга төрөөбүтэ. Атата Федор Дмитриевич Смирников – төрүт олохтоох Төлөй. Ийэтэ Марфа Прокопьевна Смирникова – Мугудайтан төрүттээх. Ийэлээх атата иккиэн үөрбэ суох дьон этилэрэ, оҕолорун үөрэттэрээри, сүөһү-ас итэн, кыстыктан сайылыкка, сайылыктан кыстыкка көһөллөрө. Кыраый Коля дьонун кытта тэҥнэ көһө сылдьан айылҕанын алтыһан, кыра эрдэбиттэн дьонугар көмөлөһөн үлэни билэ улаппыта.

Кини орто оскуоланы бүтэрэн баран, Саха судаарыстыбаннай университетин географическай факультетыгар үөрэнэ киирбитэ уонна ситиһилээхтик бүтэрэн, географ идэтин баһылаан, Аллайыаха Чоккурдааһар үлэтин саҕалаабыта. Ханна да үлэлээтин, Николай Федорович үлэтин оҕону сайыннарыыга чопчу-сыаллаах сорохтоох үлэлиирэ. Ол курдук, Аллайыаха оскуолатыгар үөрэтэрин таһынан, хаартыскада түһэри куруһуогун үлэлэтэн, оҕолор олохторун сырдатан, үйэтигэр, туризм куруһуоктары төрүттээн, салайан, оҕолору

аан бастаан өрөспүүбүлүкэтээди эдэр туристар слеттарыгар ситиһилээхтик кытыннарбыта, оҕолор, төрөппүттэр махталларын, салалта хайабылын ылбыта. Үлэтин саҕа саҕалааһыттан итэр үлэни өрө тутан үлээбит эбит.

Олоҕун сүрүн түһүмэҕин иккис дойдута онгостубут Кытаанах оскуолатыгар анаабыта, уопсайа холбоон, 44 сыл үлэлээтэ. 1979 сыл күһүнүгэр дириэктэри иитэр-үөрэтэр үлэҕэ солбуйааччынан ананан кэлбитэ.

Бу да оскуолаҕа үлэтин сүрүн хайысхатын оҕону иити үлэтигэр көрөр этэ. Оҕолор сайынны сыһыланнармын үлэлэрин-хамнастарын саҕа хайысханан тэрийсиигэ уурбута.

Дьаһалтаны кытта дуоҕабар түһэрсэн, кэлсэтиһэн, үлэ хайысхаларын, олохтор устулу-бууларын быһаарсан, Кытаанах оскуолатыгар аан бастаан элбэх хайысхалаах үлэ-сыһыалаан лаабырын үлэлэспиттэрэ уонна бу үлэҕэ учууталлар кытталарын ситиспитэ, онон бу үлэҕэ иити үлэтэ эмиз тэҥнэ ытыллара былааннамыта. Лаабыр хайысхата: от үлэтэ, кирпииччэ үктээһинэ, ынах ыһына, ньирэй көрүүтэ, күрүө тутуута, ньирэй хааччадын тутуу. Лаабыры салайсан үтүө суобастаахтык оҕолор үлэлэрин кыһаллан-мүһэллэн тэрийэн үлэлээбиттэрэ: Миронов Н.Н., Парфенов Н.Г., С.С.Дьячковская, И.Н.Попов, Л.О.Соловьев, И.С.Коркин, Р.С.Смирникова. Оччолорго отделение управляющей П.Н.Скрябин ис сүрэгиттэн кыһамнылаахтык оҕолор үлэлэригэр туттар тэриллэрин, тизиниһилэрин хааччыыһыга

үлэлэспитэ.

Итинник "Эрэл" үлэ-сын-һыалаан лаабыра 10 сыл тохтоло суох үлэлээбитэ, элбэх оҕону үлэҕэ итэн, олоххо бэлэмнээбитэ. Ити кэм устатыгар "Эрэл" улууска 1-кы миэстэни, өрөспүүбүлүкэҕэ 2-с миэстэни ылар ситиспитэ. Бастын үлэһит оҕолор А.Чепалов, А. Барашков, оччотооҕу Комсомол Кини Кэмитиэтин анал бэлиэтинэн наҕараадалаһыттар.

Дириэктэри үөрэтэр-иитэр үлэҕэ солбуйааччынан үс сыл үлэлээн баран, оҕолору үлэҕэ итэр үлэ лаабырыгар толору ылсан үлэлээри, алын байыаннай бэлэмнэни салайааччытынан (военругунаан) көспүтэ. Бу үлэтигэр уонча сыл үлэлээбитэ. Оҕолору ити хайысхаҕа бэлэмнээһин элбэх билиини, сатабылы эрийэрэ, кэмгэр Сэбиэскэй Аармыйа кэккэтигэр сулуспалаабыт, университетка байыаннай кафедраҕа үөрэммит салпаас офицера буолан бааһа бэлэмнээх этэ. Ыла ылсан сөптөөх ирдэбиллэри туруоран, оҕолор НВП предметинэн эппизитинэстээхтик дьаныһан туран дырыктаналларын ситиспитэ. Ити кэмнэргэ оройун оскуолаларын военруктара олус айымнылаахтык үлэлиир дьон буолан былааннаах үлэлэри, сэмнээрдэри, күрэхтэһиилэри, киэн бырагыраамалаах сайынны түмүктүү байыаннай-полевой хомуурдары, "Орленок", Зарница" воензированной оонньуулар ситимин быспакка кытталлар этэ.

1984 сыллаахха оройуонҕа бастакы биатлон күрээҕэ ытыллыбыта, бу күрэхтэһиигэ хамаанданы бэлэмнээн 2-с миэстэ буолары ситиспиттэрэ. Бу күрэхтэһиигэ күөстээх хайыһардыт Попов Петя ордук үчүгэй бэлэмнээһин көрдөрбүтэ, мантан кынат анньынан, Петя Саха АССР кыһынны спартакиада-

тыгар биатлонҕа оҕолорго икки төгүлээх чөмпүйүн буолбута.

Уолаттар оскуоланы бүтэрэн баран бары аармыйаҕа үчүгэй-дик сулуспалаан, бастыһнар ахсааннарыгар сылдыһыттар, кэлэн баран учууталларыгар махталлара улахан этэ. Төрөппүттэр байыаннай чаастартан махтал суруктары тутан үөрэллэрэ. Уруок таһынан саахымат куруһуогун ыттар, киниэхэ дырыктаммыт оҕолортон үчүгэй саахымаччыттар тахсыбыттар: Барашков Дима, Захаров Проня, Света Захарова, Коля Кононов, Сеня Смирников уо.д.а. Улууска ытыллалар "Үрүҥ ладья" күрээҕэр бириинтээх миэстэтэн түспэттэрэ. Ити оҕолортон сорохторо билигин да саахымакка нэһилиэктэрин чизин көмүскүүллэр.

Кэлин НВП предметин тохтоппуттарын кэнниттэн оскуолабытыгар история учуутала суох буолан "историк буол" диэн көрдөспүппүт, сөбүлэспитэ. Эрдэ кэпсирин истэр этибит: "Оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан историяны сөбүлүүр этим, учууталым Р.Р.Абрамов салайар история куруһуогар дырыктаммыт, элбэх история кинигэтин ааһар этим". Онон бу предмети үөрэтэригэр улаханньык ыарыһаппата.

Николай Федорович предметэрин үөрэтэригэр бэйэтэ туһунан ньымалаардаах учуутал буолааччы. Уруокка оҕо кинигэттэн бэйэтэ билиини хасыһан ыларын курдук "Плюсовый" систиэмэни киллэрбитэ. Еҕэ соруудахтарын курдук бопуруостары бэлэмнээн кэлэрэ. Уруок кэмгэр оҕолор кинигэттэн тиригэ-хорута үлэлиллэрэ, ыһытыларга кинигэттэн хоруй булан, уруоктан күн айы сыана ылан астынан бараллара. Уруок итэр өрүтүгэр эмиз ураты ньымалаада. Ол курдук, уруокка хойутаабыт,

эбэтэр дьмээҕэ үлэтин толорботох оҕону ханан да махпат, төтөрү сыллыыр идэлээҕэ. Онтон кыбыстан оҕолор хойутаабыт, тугу биэрбитин толоро сатыллар. Кини үлэлиир кэмгэр Еҕэ аан бастаан киирбитэ, история талыыга туар предмет этэ. Оччолорго аан бастаан Алена Скрябина талан, үчүгэйдик туттаран, учууталын үөрдүбүтэ, бары да улаханньык үөрбүппүт. Үөрөппит оҕолоруттан билигин хас да оҕо история идэтин баһылаан үлэли сылдыһалар: А.В. Пономарева (Филиппова) Чакыр оскуолатыгар, И.Т. Пономарева Чурапчытаагы гимназияҕа, А.А. Барашков Дьэкуускай куорат оскуолатыгар ситиһилээхтик үлэли сылдыһалар. Е.И. Скрябина история салаатын бүтэрэн баран аспирантураны түмүктэбитэ.

1990 сыллаахха улуус үрдүнэн хайысхалаах үөрэхтэһин саҕаламмыта. Үгүс оскуола бэйэлэрин сайыннары хайысхаларын талбытара. Кытаанах оскуола дириэктэрит Р.Ф. үөрэтирин туйгуна, СӨ үөрэтирин үтүөлээх үлэһитэ В.Н. Коркин көбүлээһининэн улууска бастакынан, экспериментальнай үлэни "Оҕону хужожественнай-эстетическай предметтэр нөҕүө иити-үөрэти" тизмэнэн саҕалаабыта. Бу кэмгэ Николай Федорович икки сыл саҕаны киллэрингэ экспериментальнай үлэ завуһунан үлэлээбитэ. Үлэтин былааннаан, сүрүн туһаайылары киллэрэн саҕалаабыта. Үлэтин сүрүн туһаайытынан: оҕолору араас куюнурустарга, көрүүлэргэ, быыстапкаларга кытыннаран сайыннары, атын улүс оскуолаларын кытта дуоҕабар түһэрсэн уопут атастаһан үлэлиллэрин тэрийи – буолбута.

Уопсай устааптаах "Радуга" холбоһук тэриллэбитэ. Ураты дьоруудаах оҕолор персональ-

Николай Смирников эрчийэр оҕолорун кытта СӨ улахан күрэхтэһиигэр кыайы өрөгөйүн билбиттэрэ.

Саамай биллэр ситиһиилээх үөрэнээччилэрэ:

1. Николай Миронов - пневматической уонна кыра калибрдаах бэстилизинэн ытыга Арассыйа спордун маастара, пааранан ытыга улахан дьонго Арассыйа Кубогун хаһаайына, элбэх Бүтүн Арассыйатаабы күрэх кыайылаабы, Дойду үөрэнээччилэрин Спартакиадатын икки төгүллээх призера, Арассыйа сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ, Прага куоракка буолбут Аан дойдутаабы күрэх мунгууур кыайылаабы, Уһук Илин федеральной уокурук кыайылаабы, СӨ элбэх төгүллээх чөмпүйүөнэ;

2. Роман Аржаков - Арассыйа спордун маастарыгар хандьыдаат, СӨ спордун маастара, Бүтүн Арассыйатаабы күрэх кыайылаабы, Уһук Илин федеральной уокурук, СӨ элбэх төгүллээх чөмпүйүөнэ;

3. Валерий Яковлев - Арассыйа спордун маастарыгар хандьыдаат, СӨ спордун маастара, СӨ элбэх төгүллээх чөмпүйүөнэ, 2017 сыллаахха Уһук Илин федеральной уокурук, СӨ элбэх төгүллээх кыайылаабы;

4. Уйусхаан Захаров - СӨ уонна РФ спордун маастара, Бүтүн Арассыйатаабы күрэхтэр кыайылаабы, Дойду үөрэнээччилэрин Спартакиадатын призера, Арассыйа сүүмэрдэммит хамаандатын чилиэнэ, 2017 сыллаахха Уһук Илин федеральной уокурук, СӨ элбэх төгүллээх кыайылаабы;

5. Михаил Аржаков - Арассыйа спордун маастарыгар хандьыдаат, СӨ спордун маастара, Уһук Илин федеральной уокурук түөрт төгүллээх чөмпүйүөнэ, 2022 сыллаахха Борогонно ытыллыбыт Саха сиригноруоттарын спортивной оонньууларын үрүгү көмүс призера, СӨ элбэх төгүллээх чөмпүйүөнэ;

6. Доржукай Монгуш-Снайпер Саха - Арассыйа спордун маастарыгар хандьыдаат, Уһук Илин федеральной уокурук чөмпүйүөнэ, СӨ элбэх төгүллээх кыайылаабы, призера;

7. Иван Соркомов - СӨ спордун маастара, СӨ күрэхтэрин кыайылаабы, призера;

8. Дуня Ноева (бэстилизикс уонна сааба), Наина Тоскина, Алина Дьяконова сааба - СӨ күрэхтэрин хас да төгүллээх кыайылаахтара, призерадара.

най быыстапкаларын тэрийи ытыллар үгэһэ олохтоммута. М. Попова, К.Игнатьева, М.Монастырева итинник персональной быыстапкалартан үүнэн-сайдан тахсыбыттара. Онтон үөрэнээччилэр улахан быыстапкаларын оҕолор өрөспүүбүлүкэтээни айар дьобурдарын мусуойугар туруорары ситиһиптэ. Анал үөрэх тэрилталарын кытта биһигэ үлэлээн, оҕолор салгыы сайдар онкулларын олохтоспута, дуоҕабар түһэрсэн быһа үөрэххэ ылар балаһыанньаны тэрий-

сибитэ. Билигин бу ситиминэн киирэн үөрэммит үгүс оҕо өрөспүүбүлүкэҕэ биллэр айар талааннар, сорохторо кэлэн үөрэммит оҕуолаларыгар, Саха сиригноруоттарын оҕуолаларыгар таһаарылаахтык үлэлиэхамсы сылдьаллар. Эксперименниир быһааахха статуһун өрөспүүбүлүкэҕэ хамыһыйа иннигэр көмүскэспитэ.

2004 сыллаахха бочуоттаах сынныаланна тахсан баран, буулдьалаах саанан ытыга оҕолору дьарыктыыр санаата кэлбитин этэн, оҕуоллабытыгар "Бэргэн ытааччы" куруһуок аһыллан үлэтин саҕалаабыта. "Бу санааны ылларбар манньык куруһуогу ыытан элбэх оҕону уһуйбут доҕорум И.С.Захаров буолбута. Биһиги, сахалар, бэргэн ытааччыларбыт ити бэстилизинэн ытыга саҕа олимпийскай көрүгү баар ээ, бидиги ытыгы бары көрүгүгэр үчүгэй буолуохтаахпыт, оон дьарыктаан көрүөххэ баар этэ", - дьэбитэ. Бэстилизинэн дьарыктаан, өрөспүүбүлүкэҕэ, Дойдута биллэр ытааччы Коля Миронов үүнэн тахсыбыта. Коля билигин ити хайысханан үөрэви бүтэрбитэ, тириэньер идэтин ылбыта. Кини тириэньерин туһунан манньык ахтар: "Николай Федорович үчүгэйдик дьарыктаан салгыы сайдарбар кыах биэрбитэ".

Ханнык баҕарар ситиһи бу көрүгүгэ элбэх дьарыктан уонна үчүгэй саалаах, экипировкалаах буоллаахына кэлэрин билэр, ол иһин успуонсар көрдөөн, төрөппүттэри кытта кэпсэтин, кинилэр көмөлөрүнэн үчүгэй саалары буларга болломтотун уурбута. Бэйэтэ атыласпыт саата "ИЖ 38" элбэх ситиһини аҕалбытын ордуу астынар. Ол саанан ытан, өрөспүүбүлүкэҕэ хамаанданан иккис буолары ситиспиттэ. Хамаанда ситиһиилээх ытааччыларынан Д.Монгуш, А.Белыева, А.Лукина, С.Любимов, К.Решетникова, А.Барашков, А.Томская буолбуттара. Биридиннээн ытыга К.Решетникова өрөспүүбүлүкэҕэ икки төгүллээх чөмпүйүөн буолбута. Сылын ахсын күүрээниэх үлэ оҕолордуун, төрөппүттэрдийн биһигэ үлэлэһэн, оҕолор ситиһиилэрэ элбээн, үүнэн иһэрэ. Араас таһымнаах күрэхтэргэ өрөспүүбүлүкэҕэ кыайан, сыһыа, Уһук Илин федеральной уокурук күрэхтэрин, онтон Бүтүн Арассыйатаабы күрэхтэри кыайталаан миэстэлэһэр буолбуттара. Уонунан Саха сиригноруоттарын, призерадара үөскээбиттэ.

Николай Федорович тус үлэтин таһынан, уопастыбаннай үлэҕэ эмиэ көхтөөхтүк кыттар. Ол курдук, Чурапчы улуусун буулдьалаах саанан ытыга хамаандатын бэлэмнээн, үс СӨ национальной көрүгүгэ спартакиадагыгар, "Манчаары оонньууларыгар", үс Саха сиригноруоттарын ыспартыбынай оонньууларыгар кытыннарбыта. Холобур, "Манчаары оонньууларыгар" 2013 сыллаахха Чурапчыга 3 миэстэни, 2021 сыллаахха Бэрдигэстээххэ 3 миэстэни ылаттаабыттара. Саха сиригноруоттарын улахан, суолталаах күрэхтэһиһилэригэр - Саха сиригноруоттарын оонньууларыгар: 2014 сыл Намта 3 миэстэни, 2019 сыл Аммаҕа 1 миэстэни, 2022 сыл Борогонно 2 миэстэни ылаттаабыттара. Улахан дьонго эмиэ

2021 сыллаахха Манчаары, СӨ нуруоттарын Спортивной оонньууларыгар улуус сүүмэрдэммит хамаандатын бэлэмнээн ситиһиилээхтик кытыннарбыта.

Николай Федорович кэргэнэ Раиса Семеновна оҕолорун, сиэннэрин кытта

ситиһиилээх ытааччылар үүнэн тахсыбыттара: А.П. Захаров - СӨ спордун маастара, чемпиона, Чурапчыга буолбут "Манчаары оонньуулары" боруонса призера. Д.Ф. Барашков - СӨ сурдоспортсменнарын күрэдин боруонса призера. Д.В. Тролюков - СӨ кэнинэн ытыга үрүгү көмүс призера.

Ити курдук, буулдьалаах сааба уонна бэстилизикс 19 сыл устата үлэлээн, туруоруммут сыалын-соругун толорон, элбэх оҕону уһуйан, бу сылга үлэтин түмүктээтэ.

Үлэлээбит үлэтин үрдүктүк сыаналаабыт бэлиэлэрэ кини үгүс ахсааннаах наҕараадалара туоһулууллар: РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, РФ үөрэҕириитин эйгэтин бочуоттаах үлэһитэ, СӨ физкултуураҕа уонна спорка туйгуна, Афанасий Софронов аатынан бириэмийэ лауреата, икки төгүллээх СӨ Ытыгы успуордугар Бастыгн тириэньер, Чурапчы улуусугар икки төгүллээх улуус Бастыгн тириэньерэ, Чурапчы,

Кытаанах нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо уонна да араас таһымнаах Бочуотунай грамоталардаах.

Николай Федорович айылла маанылаабыт, эргиччи талааннаах дьонугар киирсэр дьон сыаналыбын. Кини улуус, нэһилиэк чизини өрөспүүбүлүкэҕэ көмүскүүр 1-кы разрядтаах күүстээх саахымаччыт, дуобаччыт (дуобакка спорт маастарыгар хандьыдаат). Николай Төлөһүскэй дьон псевдонимнаах хомойой тыллаах хохомоньут, ылбаай ырыаһыт, уус - уран көрүү көхтөөх кыттыылаабы. Кини суруйбут Чурапчылары күүс еттүнэн көһөрүү туһунан "Эргиллиэм эйиэхэ, Чурапчыгноруоттар" хохомо ырыа буолан, дьон-норуот кутун букатыннаахтык тутта. Кэнини сылларга кыраайы үөрэтиинэн дьарыктанар: Кытаанах умнууга хаалан ээр дьонун аатын теннөрөргө үлэлэһэн ыстатыйалары улуус, өрөспүүбүлүкэ хаһыаттарыгар суруйан бэчээттэтэр, олоҕу алаастарыгар бэлиэ Мэҥэ таастары туруортарар.

Элбэх сыл устата оҕуола профсоюзугар бэрэссэдээтэлинэн, чилиэнинэн үлэлээн, оҕуола уопастыбаннай үлэтин сүрүннэспитэ, элбэх үлэни ыппыта. Саҕа сылы көрсөр бырааһынньыктарга Тымныы Оҕонньор буолан, атынан ылы кэрийэн, оҕолорго бэлэхтэри туттарааччы, үөрүүлэрин үрдэтээччи.

Олоҕун аргыһынаан Раиса

Семеновналыын биэс оҕоҕу төрөтөн улаатыннардылар. Оҕолоро бары анал идэлэри баһылаан, дьэһэлээн-уоттанан дьонун мал буолулар, сизиннэри бэлэхтээтилэр. Улахан уол Семен медик идэлээх, икки оҕолоох. Билигин өрөспүүбүлүкэтээни иккени эмтиир диспансерга медбрат көмөлөһөөччүтэ, кэргэнэ Туяра Ивановна - быраас. Улахан кыыс Марфа - нуучча тылын учуутала, СӨ үөрэхтэһинигэ туйгуна, Саха гимназиятын учуутала, педагогический наука хандьыдаата. Кэргэнэ Андрей Владимирович - быраас, икки оҕолоохтор. Иккис уол Федор - юрист идэлээх, Дьокуускайга килиэп астыыр кэмбинээт юрист-консультана. Кэргэнэ Дария Николаевна - парикмахер, үс оҕолоохтор. Орто кыыс Екатерина - эргизэн менеджера. Билигин «Якутия» ФАПК эргизингэ менеджердиэр. Кэргэнэ Александр Иванович - тутуу үлэһитэ, икки оҕолоохтор. Кыра кыыс Раиса - экономист-финансист, билигин "Сахатранснефтегаз" экономическай отделыгар үлэлиэр. Кэргэнэ Иван Юрьевич - баһаарынай чаас үлэһитэ, икки оҕолоохтор.

Дирин билиилээх, үрдүк култууралаах, олоххо, үлэҕэ көхтөөх позициялаах талааннаах учууталыт, кэлиэһэм Николай Федорович 75 сааһын тоҕтоочу тоолла. Кинини эвэрдалээн туран, баҕарабын дэгиттэр талаанын туһунан, өссө да айа-тута турдун, өр сылларга чэгиэн сырыттын, кэргэнинэн Раиса Семеновналыын оҕолорун, сиэннэрин таптааларыгар угуттанан, дьоллоохтук олордуннар дьон алгыстаах баҕа санаабын тирээбим.

Кэриэстэбил

Биһиги ийэбит, эбэбит ССРС бэчээтин туйгуна, үлэ бэтэрээнэ, Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо **Смирникова Татьяна Петровна** 76 сааһыгар ыараханньык ылдьан, олохтон туораабыта бу дьыл, тохсунһу 4 күнүгэр 40 хонуга туолла.

Татьяна Петровна 1947 сыллаахха от ыйын 10 күнүгэр Марапайы баһуөлүгэр төрөөбүтэ. Ийэтэ Татьяна Николаевна Кривошапкина –Хатылыттан төрүттээх. Аҕата Попов Петр Николаевич – Уус Бүтүстээн – тимир ууһа, Нуурантан төрүттээх. Барыта сэттэ оҕоломмуттарыттан бүтэһик биһиги ийэбит соҕотох хаалбыт.

1954 с. Төлөй начаалынай оскуолатыгар үөрэнэ кирибитэ. 1966 с. Чурапчы орто оскуолатын бүтэрбитэ. Очулорго орто оскуоланы бүтэрбиттэри «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» девизинэн иккилии сүл колхуостарга үлэлэтэллэр этэ. Онон 2 сүл ыанныксыттаабыта. 1968-1970 сс. Новосибирскайдаагы полиграфической технической училищени бүтэрэн, төрөөбүт дойдутугар кэлэн, Чурапчыта-

Ийэбит сырдык мөсүөнү куруутун сүрэхпитигэр

аҕы типографияга бэчээтин-ныгинэн кирибитэ. Бочуоттаах сынньаланга барыар диэри бу биер тэрилтэҕэ үлэлээбитэ. Үлэтигэр үрдүк көрдөрүүлэри ситиһэн, өр сыллаах үлэтэ сына-лалана, ССРС бэчээтин туйгуна, үлэ бэтэрээнэ буолбута. Уола Петр Михайлович Смирников ийэтин утумнаан, эмиэ бэчээт үлэһитэ буолбута. Онон «Полиграфистар династиялара» ааты ылбытара.

1970 сыллаахха олохтон аргыһынын Михаил Михайлович Смирниковтыын ыал буолбуттара. 4 оҕоломмуттара. Хомойуох иһин, икки уол олох эдэр саастарыгар олохтон күрэммиттэрэ. Кэргэнинэн 53 сүл биергэ олохтооттара. Михаил Михайлович – СӨ үтүөлээх тутааччыта, кыһа Айтилина Михайловна – СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ, уола Михаил Михайлович – Өрөспүүбүлүкэ бастыҥ сылгыһыта. Онон биһиги үрдүк ситиһиилэрбитигэр ийэбит иитиитин-такайытын түмүгэ диэн

сыаналыбыт. Ийэбит дьахтар буолан төрөөн ыал буолан, оҕолонон, кийиит кыһы, күтүөт уолу көрсөн, сиэннэр минньи-гэс сыттарын билэн, орто дойду олохун толору билэн барда.

Биһиги ийэбит куруутун дьонго көмөлөһө сылдьар үтүө майгылааҕа, бүтэһигин да туран биэрэр идэлээҕэ. Сүрдээх аһыныгас, уйан дууһалааҕа. Сибээһини наһаа жүрэхсиир этэ – опордон биэрдэххэ, ону бодууһаһарын олус астына-ра. Наһаа дьээбэлээх буолара. Оҕолорун, сиэннэрин ыраастык, сөпкө сангарарга, суруйарга үөрэтэрэ уонна ирдиирэ. Ийэбитин олус таптыыр, харыстыыр, маанылыыр этибит. Кыра эрдэхпиттэн аҕабыт «ийэ-эбитигэр көмөлөһүн», туох эмэ минньигэһи сиер буоллаха, «ийэ-эбитигэр ордорун, бэрсин» диер буолара. Кэлин сиэннэрин оннук такайар буолбута. Аҕабыт ийэ-эбитинэн оннук бэйэ-бэйэлэрин харыстаһалара, өйөһөл-лөрө. Кинилэр ити курдук истинг

тапталларынан, иһирэх сыһаан-нарынан биһиэхэ, оҕолоругар, холобур буолан, 2020 сыллаахха ыал буолан олохтооттара 50 сыла буолбута.

Тэрилтэтигэр биергэ үлэлээ-бит бэтэрээн үлэһиттэринэн олус эйэлээхтэр, түмсүүлээх-тэр этэ. Хас бэлиэ күнү түмсэн биергэ ылаллара, күлөн-үөрэн тарҕаһаллара. Ыарахан да күн-нэригэр хайа-хайаларыгар көмөлөһөр буолаллара.

Аймахтарын, ыалларын кыт-та эн-мин дэһэн өйөһөн, олус илээтих олохтооттара. Куруутун «дьонго үчүгэй сыһаанна-ах буолун, кыраҕа-кыаммакка көмөлөһө сылдьын», хаһан да атын дьону куһаҕаннык сангары-ман» диэн биһигини такайара.

Сүрдээх түргэнник, соһуччу ыарахан ыары буулаан, ийэ-битин, саамай күндү киһибитин букатыннаахтык илдьэ барда. Хайа баҕар киһиэхэ ийэтэ – саа-май чугас киһитэ. Ийэбит барах-сан сырдык мөсүөнү куруутун сүрэхпитигэр хаалыаҕа.

Ыарахан күннэрбитигэр өйөөбүт Е.А.Борисова, А.Е.Пестрякова, Л.Е.Кириллина, А.И.Варпамова, П.Е.Гуляева, Н.П.Николаева, Е.Д.Дьячкова, Л.И.Борисова, балтыбытыгар А.Х. Павлова, күүс-көмө, өйөбүл буолбут ырааппытыгар А.Е.Новгородова, ыалларытыгар, ийэбит биер-гэ үлэлээбит кэлиэһэлэригэр, чугас дьоммутугар, табаарыс-тарбытыгар, аймахтарытыгар, кэлиэһэлэригэр туохха да тэннэммэт махталбытын тиздэ-бит. Куруутун чэгиэн, этэнгэ сылдьын, ыар аһы диэни би-лимэнг.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

КУТУРҔАҢ

Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит, колхуос-сопхуос тутуутун бэтэрээнэ, Хатылы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, сэрби сылларын оҕото

ДРАГУНОВ Семен Семенович

бу дьыл, ахсынньы 7 күнүгэр ыалдьан олохтон туораа-бытын аймахтарыгар, билэр дьонугар диригиник куру-туйан туран иһитиннэрбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ, чугас аймахтара.

Чурапчы улуусун Хатылы нэһилиэгин Бочуоттаах олох-тооҕо, колхуос, сопхуос тутуутун бэтэрээнэ, тапталлаах аҕалара, элбэх сиэн, хос сиэн эһэтэ

ДРАГУНОВ Семен Семенович

уһун, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэр-гэнигэр Вера Константиновна Колесова, оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, чу-гас дьонугар диригин културдаммытын тиздэбит.

Хатылы нэһилиэгин дьаһалтата.

Күндү тапталлаах кэргэним, күн күбэй ийэбит, эйбэс эбэбит, Саха Сирин тыа хаһаайыстыбатыгар туйгуна, бэтэрээнэ, Чурапчы улуусун ветеринарнай управление бэтэрээн үлэһитэ, Чурапчы улуусун, Хадаар нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо

АНДРОСОВА Дария Кирилловна

бу дьыл, тохсунһу 1 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыт-тан олохтон туораабытын аймахтарыгар, биергэ ал-тыспыт доҕотторугар, биергэ үөрэммит, үлэлээн ааспыт үлээннээхтэригэр, билэр дьонугар диригиник куру-туйан туран иһитиннэрбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, күтүөтэ, сиэннэрэ.

Күндү сангаспыт, Хадаар нэһилиэгин олохтооҕо

АНДРОСОВА Дария Кирилловна

олохтон туораабытынан, кэргэнигэр, убайытыгар Афанасийга, оҕолоругар, күтүөтүгэр, сиэннэригэр диригин културдаммытын тиздэбит.

Андросовтар, Матвеевтар, Тырылгиннар, Николаевтар.

Күндү балтым, эдьийибит, Хадаар нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатыгар туйгуна, бэтэрээнэ, Чурапчы улуусун ветеринариятын бэтэрээнэ, ыкчат настаабынньыга

АНДРОСОВА Дария Кирилловна

бу дьыл, тохсунһу 1 күнүгэр уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, тапталлаах кэргэнигэр Афанасий Иннокентьевич Андросовка, кыргыттарыгар Айтилина, Наталияга, күтүөтүгэр Иванга, сиэннэригэр диригин културдаммытын тиздэбит.

Биергэ төрөөбүттэрэ, санҕаһа, кийиитэ, кинилэр дьиз кэргэттэрэ.

Ветеринарнай управление бэтэрээнэ, Хадаар нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын бэтэрээнэ, туйгуна

АНДРОСОВА Дария Кирилловна

ыарахан ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэнигэр Афанасий Иннокентьевичка, кыргыттарыгар Айтилина, Наталияга, улахан сиэнигэр Станиславка, сиэннэригэр диригин културдаммытын тиздэбит.

Чурапчы улуусун ветеринарнай управление кэлэктибэ уонна бэтэрээннэрэ.

Диригинтэн төрүттээх Хадаар нэһилиэгин олохтооҕо, ве-теринарнай сулууспага өр сылларга үлэлээбит

АНДРОСОВА Дария Кирилловна

уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, кэр-гэнигэр Афанасий Иннокентьевичка, оҕолоругар Ай-талинка, Наталияга, күтүөтүгэр, сиэннэригэр диригин културдаммытын тиздэбит.

Диригинтэн дьүөгэлэрэ: Федора, Устиния, Татьяна, Марфа, Ирина, Евдокия, Марфа, Лидия.

Өр сылларга Чурапчы улуусун тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар үлэлээбит, үлэ бэтэрээнэ, Хадаар нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо

АНДРОСОВА Дария Кирилловна

ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан кэргэ-нигэр Афанасий Иннокентьевичка, оҕолоругар, сиэн-нэригэр, биергэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар, чугас дьонугар диригин културдаммытын тиздэбит.

Чурапчы улуусун тыа хаһаайыстыбатын кэлэктибэ.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, Чурапчы улуусун Бо-чуоттаах олохтооҕо, «За заслуги перед Отечеством» ик-кис истиэпэннээх уордьан хаһаайына, Пенсиейна су-лууспа бэтэрээнэ

ФИЛИППОВ Аркадий Егорович

ыарахан ыалдьан олохтон туораабытынан, кэргэни-гэр Клара Пантелеймоновнага, оҕолоругар, сиэннэри-гэр диригин културдаммытын тиздэбит.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин пенсионнай уонна социальнай пуонда Чурапчытаагы отдела.

Тапталлаах аҕата, Российскай Федерация Бочуоттаах кинематографияга, СӨ култууратын туйгуна, киинэ, үлэ бэтэрээнэ

БУРЦЕВ Иннокентий Иванович

уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан, оҕо-лоругар, ыкса ыалытыгар Марфа Иннокентьевнага, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр, аймахтарыгар диригин културдаммытын тиздэбит.

Ярославскай аатынан уул. 26/1 нүөмэрдээх дьиз олохтоохторо.

Улуус сонунарын
көөр — кодунан
кириэн көрүң

Махтанабыт

Элбэх оҕолоох ыал махтала

Саҥа Дьыл үгүс ыалга соһуччу үөрүүлээх түгэни тосхойор, олохтон биер түгэни махтанан кэпсэхпин баҕарабын.

Чурапчы улуусун кытыы нэһилиэгэр тохсунһу бастакы күнүгэр Фольклор дьыэтигэр «Сыл Бастыҥа» диэн күүтүүлээх-долгутуулаах дьоро киһэтэтин иккис түһүмэсэр «Дьоллоох Түгэн» диэн Саҥа дьыллааҕы лотерея оонньонно.

Онно Супер бириини - 50000 солкуобайы олохто-ох дьаһалта баһылыгын бастакы солбуйааччыта Иван Николаевич Алексеев сүүйэн ылпа уонна ол сүүйүүтүн элбэх оҕолоох ыалга, биһиэхэ-Афанасьева, бай-ыаннай дьайыыга сылдьар аҕабытыгар, Филипп Ни-колаевичка, анаан, соһуччу бэлэх онгорбуттун олус долгуйан туран, ис дууһабыттан махтанабыт уонна сүһүөхтээх бэйэбит сүгүрүйэбит.

Иван Николаевич, үтүө санаан иһин өссө төгүл барҕа махталбытын тиздэбит!

Эйигинэн сирэйдээн, Чурапчы дьонно-сэргэтэ, этэнгэ сылдьан, чэгиэн-чэбдик туруктаах, ситиһи-лээх буолун диэн алгыспын аныбын.

Бары үчүгэйи кытары Афанасьева эбэлэрэ, хос эбэлэрэ Халыма Дарыя.

Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, Үлэ, Саха сирин ки-инэтин бэтэрээнэ, ССРС кинематографиятын туйгуна, Арассыйа Бочуоттаах кинематографияга, СӨ култуура-тын туйгуна

БУРЦЕВ Иннокентий Иванович

олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сиэннэригэр, ай-махтарыгар диригин културдаммытын тиздэбит.

Чурапчыга киинэ ситимигэр биергэ үлэлээбит доҕотторо.

"САҢА ОЛОХ"
кытабынай
эрдэсхэтэ

ГОРХОВА
Людмила
Владимировна

Тириттэһиитэ: СӨ Ыарахылыстыбыт, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Санаа олох" Сударыстыбыт аһаҕаснай тириттэһиитэ. Таһаараччы: СӨ "Санаа олох" ГАУ. Таһаараччы адырыһа: 67000. Дьоккоускай, Олусканынэ уул. 31, 124 кат. тел/факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhapochta@mail.ru Российскай Федерация Россиялар СӨ салалатыгар 2020 с. бос ыйын 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмөрү — ПИ №ТУ14-00559.

Эрдэсхэтэ адырыһа: 678670, Чурапчы сит, П.П.Павловка, 26 а. Телоттунуулар: эрдэсхэтэ — 41-332, отделлар — 41-265. E-mail: sanaoloh@mail.ru сайт: sanaoloh.ru telegram: @sanaoloh

Ааттар сурутар элиир санаа регистрация тиздэһиитигэр махтан ол тубайар буолбатах. Сутука ыйааһар чочулар кыраахтаттаргар элбэхтэни ааттар тус байыт сүгэр.

Хаһаат бочуотка бэрилтэр графика: 16 ч 00 м. Бочуотка бэрилтэ: 16 ч 00м. "Санаа олох" Сударыстыбыт аһаҕаснай тириттэһиитэ "Саҥа олох" хаһаат эрдэсхэтэтигэр 11.01.2024 с. офсетка баччоттанин.

Индекс: ПИ964. Тиража 1080. Кээмэйэ 2 б.л. Хаһаат сыаната 24 солк. Хаһаат кытааһы биердэ: бээтинсэ таһар.

@SANAOLOH